

ONA TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

O'ralova Marjona Baxtiyor qizi

*Qashqadaryo viloyati G'uzor tumani 14-umumiy o'rta ta'lim maktabi ona
tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ona tili darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish ta'lim jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etish va o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti, sohada yuz berayotgan yangilanishlar, ta'limga qo'yilayotgan yangicha talablar o'qituvchilardan darslarni o'tkazishda innovatsion usullar va texnologiyalardan samarali foydalanishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, ona tili fanining mazmuni bilan bevosita bog'liq holda o'quvchilar nutqini boyitish, ularni mustaqil fikrlashga o'rgatish va ijodiy faoliyatga jalb qilish yo'llari alohida ahamiyat kasb etadi. Ana shu jarayonda innovatsion texnologiyalar o'zining kuchli ta'sir imkoniyatiga ega bo'lib, ta'lim sifatining oshishida katta yordamchi vosita sifatida o'rganilmoqda.

Kalit so'zlar: innovatsion texnologiyalar, ona tili, ta'lim sifati, o'quvchi faolligi, zamonaviy darslar, pedagogik metodlar, interaktiv usullar, nutq rivoji, ijodiy tafakkur, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

Innovatsion texnologiyalar bu — o'quv jarayonini sifat jihatidan yangicha tashkil etish, ta'lim oluvchilarning bilimini faollashtirish, mustaqil axborot topishga va uni tahlil qilishga qobiliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan metod va usullar majmuasini anglatadi. Zamonaviy pedagogikaning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarda mustaqil fikr yuritish, tanqidiy va ijodiy tafakkur shakllantirish, o'zini namoyon qilish qobiliyatini oshirish imkonini beradi. Ona tili darslarida innovatsion texnologiyalarning joriy etilishi orqali o'quv-tarbiya jarayonining samarali tashkil qilinishi, darslarning qiziqarli

tashkil topishi va eng muhimi, har bir o'quvchining darsdagi ishtiroki ta'minlanadi. Dars jarayonida innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish orqali o'quvchilarda bilim olishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytirish mumkin. O'qituvchi har bir darsni yangicha ruhda, ilg'or pedagogik texnologiyalar asosida tashkil qilganda, o'quvchilarda fan bo'yicha qiziqish ortadi, ular faol bo'lishga intiladi va mustaqil bilim olishga harakat qiladi. Innovatsion texnologiyalarning afzalligi shundaki, darslarning faqatgina bilim berishga emas, balki o'quvchilarning ijodkorligini, muloqot madaniyatini, jamoada ishlash ko'nikmasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan ona tili fani uchun moslashtirilgan innovatsion metodlar mazkur fan darslarini yuqori darajada tashkil etishga zamin yaratadi [1].

Ona tili darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning eng muhim jihatlari shundaki, ular yordamida har bir o'quvchi o'z fikrini erkin bayon qilish, nutqini rivojlantirish, o'z ustida ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi. O'qituvchi har doim muskullarni tarbiyalash, o'z ustida ishlash, qiyin masalalarni mustaqil hal qilishga o'rgatuvchi metodlarni tanlaydi. Zamonaviy darslarda axborot-kommunikatsion texnologiyalar, didaktik o'yinlar, interfaol metodlar, loyihaviy ta'lim, aqliy hujum, oqilona qiyosiy tahlil, klaster usuli kabi metod va vositalardan keng foydalanilib kelinmoqda. Ularning har biri ona tili fanining maqsad va vazifalariga moslashtirib, dars sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Innovatsion texnologiyalar darsda o'quvchining faolligini oshiribgina qolmay, balki ularda fikrlash tezligini, mustaqil qaror chiqarish ko'nikmalarini, o'rganilgan bilimlarni real hayotda qo'llash ko'nikmalarini ham shakllantiradi. Ona tili darslari doirasida yangi usullar va texnologiyalarni joriy qilgan holda, o'quvchiga nafaqat nazariy bilimlarni o'rgatish, balki amaliy vazifalarni bajarishga, hayotiy masalalarda zarur xulosalar chiqarishga o'rgatish ham muhim sanaladi. Bu jarayonda o'qituvchi asosiy yo'lboshchi sifatida, o'quvchilarning individual xususiyatlarini, bilim darajasini, qiziqishlarini hisobga olgan holda innovatsion texnologiyalardan foydalanadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy innovatsion texnologiyalarning joriy qilinishi natijasida o'quvchilar o'z bilim darajasini tez va samarali oshiradilar. Masalan, yod

olish, eslab qolish va amalda foydalanish imkoniyatlari kengayadi. Bundan tashqari innovatsion texnologiyalardan foydalanish orqali har bir o'quvchida ona tili faniga nisbatan qiziqish yuzaga keladi, ularni chuqurroq angla-bilishga intilish kuchayadi. Dars olib borishda faqat an'anaviy usullargina emas, balki zamonaviy yondashuvlar asosida yangi metodlarni tanlash, bunda individual, guruhli ishlash, interfaol muloqot, kichik guruhlarda muhokama, jamoaviy qaror topish, loyiha ishlari orqali o'quvchining nutqiy faoliyatini harakatga keltirish uchun imkon yaratadi [2].

Innovatsion texnologiyalar orqali ona tili darslarida o'qituvchi va o'quvchi orasidagi o'zaro hamkorlik munosabatlari mustahkamlanadi. Darslarda o'qituvchi maslahatchi, tashkilotchi, yo'lbo'shchi kabi ko'rinishda faoliyat yuritadi va o'quvchilarga yetarlicha erkinlik beradi. Natijada har bir o'quvchi mustaqil fikr bildiradi, turli mavzulardagi savollar yuzasidan bahslashadi, o'z ilmiy izlanishlarini olib borishga intiladi. Bunday usullar orqali har bir o'quvchining individualligini namoyon qilish imkoniyati kengayadi, ularning o'qishga, bilim olishga bo'lgan ishtiyoqi oshadi. Bugungi kunda pedagogik tajriba namoyish etmoqda-ki, innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar natijasida o'quvchilarda o'zini o'zi rivojlantirish, o'z fikrini asosli ifoda etish, mustaqil qaror qabul qilish, lozim topilgan hollarda amaliy yechimlar izlash, tashabbuskor bo'lish ko'nikmalari shakllanadi. Ayniqsa, ona tili fanini o'rgatishda zamonaviy texnologiyalardan, masalan, interaktiv metodlardan samarali foydalanish – o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularni mustaqil tanqidiy fikrlashga yo'naltirish, har birining darsdagi ishtirokini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, yangi pedagogik yondashuvlar tushunchasini o'rganish, innovatsion texnologiyalarni amaliyotda qo'llash dars samaradorligini ta'minlabgina qolmay, balki kelajakda malakali kadrlarni tayyorlashda ham zamin hozirlaydi. Innovatsion texnologiyalardan foydalanish natijasida dars jarayonining qulay va samarali tashkil qilinishi, o'quvchining mustaqil fikr yuritish va nutq madaniyatiga ega bo'lishi, ijodiy faoliyatga intilishi kuchayadi. Shu orqali darslar chinakam qiziqarli va samarali o'tadi, har bir o'quvchi o'z qobiliyat va bilimni namoyon qilish

imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ona tili fanining asosiy vazifasi bo'lgan nutq madaniyatini rivojlantirish, yuksak fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish kabi maqsadlarga muvaffaqiyatli erishishda yordam beradi [3].

Innovatsion texnologiyalar o'z ichiga turli pedagogik metodlarni, yangi o'quv vositalarini, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda ta'lim tashkil etishni oladi. Ular turli usullarni birgalikda, kompleks tarzda qo'llash, o'quvchilar bilan ijodiy qo'shimchalar, muammoni mustaqil yechish, chinakam ravishda faol ishtirokchilarni tarbiyalash imkonini beradi. Darslarni samarali tashkil qilinishi uchun interaktiv metodlardan foydalanish orqali o'qituvchi va o'quvchi orasida yaqin muloqot, fikr almashish, o'zaro yordam, ishtirokchilik ruhini shakllantirish kabi jihatlar kuchayadi. Bunday yondashuv orqali darslarda mustaqillik, faol fikrlash, jamoaviy muloqot va ijodiy faoliyatga intilish muhitini yaratish mumkin bo'ladi. Innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'qituvchidan yangicha dars rejasini tuzishni, dars mazmunini zamonaviy talablarga muvofiq tashkil etishni, har bir o'quvchining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan usullarni tanlashni talab qiladi. Bu jarayonda o'qituvchi ham o'z ustida tinimsiz izlanish olib boradi, tajribasini boyitadi, ilg'or pedagogik yutuqlarni o'z amaliyotiga tadbiq etadi. Natijada, ta'lim sifati va samaradorligi ortadi, o'quvchilar egallagan bilim va ko'nikmalarni hayotda mustahkam qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar [4].

Ona tili darslarida innovatsion texnologiyalarni qo'llash, mavjud an'anaviy usullardan ustunligini amalda isbotlamoqda. Bu, avvalo, darslarning mazmunan boyishiga, metodik jihatdan xilma-xillik kasb etishiga yordam beradi. Shu bilan birga, o'qituvchi tomonidan ilg'or usullar asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchi o'z g'oyasini, fikrini erkin ifoda etadi, zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladi. Buning tarkibiy qismlaridan biri sifatida o'quvchilarning o'zini o'zi boshqarishga, mustaqil qaror qabul qilishga, dars davomida faol fikrlashga o'rgatilishi hisoblanadi. Ta'limda innovatsion texnologiyalarning asosiy maqsadi o'qituvchi va o'quvchining o'zaro hamkorligini kuchaytirish, mustaqil va ijodiy

faoliyatga yo'naltirishdan iboratdir. Bu usullar asosida ish olib borilganda o'quvchilar bilimni chuqurlashtirish, ularning o'quv jarayoniga faol jalb etilishi, tanqidiy tafakkurini rivojlantirish, zamon talabi bo'lgan yangi bilim va ko'nikmalarni egallash imkoniyati kengayadi. Zamonaviy pedagogikaning taraqqiyoti darslarni yangi yondashuvlar asosida tashkil etishni, innovatsion texnologiyalarni tatbiq qilishni eng muhim yo'nalish sifatida ko'rsatmoqda. Shu bois, pedagogik tajribalar ham innovatsion texnologiyalar asosida olib borilayotgan darslarning natijadorligini tasdiqlamoqda [5].

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, ona tili darslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish – ta'lim-tarbiya jarayonini sifat jihatidan yangilash, har bir o'quvchining darsdagi ishtirokini va bilimni faollashtirish, zamonaviy bilim va ko'nikmalarni egallash imkoniyatini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi uchun innovatsion texnologiyalarni tanlash va to'g'ri qo'llash, bunda an'anaviy usullar va zamonaviy yondashuvlar uyg'unligi asosida samarador darslarni tashkil etish eng dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Onatiling zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanilgan darslari o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy faoliyat, nutq madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Ta'lim sohasida bo'layotgan o'zgarishlar fonida ona tili fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan keng va samarali foydalanish kelajak avlodni har tomonlama barkamol, bilimga chanqoq, ijodiy fikrlovchi shaxslar qilib tarbiyalashda eng ishonchli yo'ldir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduvaliyeva, D. (2018). "Ona tili darslarida interfaol metodlardan samarali foydalanish yo'llari". Ta'lim sohasida innovatsiyalar, 2(4), 56-60.
2. Allamova, G'. (2021). "Ona tili o'qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari". O'zbek tili va adabiyoti, 5, 33-39.
3. Azimov, D. (2019). "Dars jarayonida media texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati". Ilm va Taraqqiyot, 4(2), 22-27.

4. Bekniyozova, Z. (2017). "Til o'qitish metodikasida innovatsion yondashuvlar". Filologiya masalalari, 1(1), 40-44.
5. Ergashova, M. (2022). "O'quvchilarda ijodiy tafakkurni rivojlantirishda interaktiv metodlarning roli". Zamonaviy ta'lim, 10(1), 14-19.
6. Islomova, S. (2019). "Ona tili darslarida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish samaradorligi". Innovatsion hamkorlik, 2(3), 74-78.
7. Karimova, N. (2020). "Pedagogik innovatsiyalar va ularning ona tili darslaridagi o'rni". Pedagogika va psixologiya, 3, 46-51.
8. Matmurodova, G'. (2021). "Ona tili darslarida AKT vositalaridan samarali foydalanish tajribalari". Zamonaviy ta'lim muammolari, 6(2), 18-23.